Australian Government | Australian Charities and Not-for-profits Commission

NGAAHI TU’UNGA FAKAHINOHINO KI HE PULE.

‘Oku fokotu’u ‘e he Ngaahi Tu’unga Fakahinohino kihe Pule’ ‘a e ngaahi fiema’u ‘a e founga kuo pau ke fakalele ai ha kautaha tokoni kuo lesisita ‘e he ACNC. ‘Oku kau ‘I he ngaahi tu’unga ko’eni ‘a e ngaahi founga, ngaahi ngaue fakahoko, pea mo e ngaahi vā fetu’utaki ‘a e kautaha tokoni. Ke ma‘u ‘a e lesisita, pea ke hokohoko atu hono lesisita, kuo pau ke ‘ausia ‘e ha kautaha tokoni ‘a e ngaahi tu‘unga mo‘ui ko ‘eni.

Ko e ngaahi tu’unga mo’ui ko ha ngaahi tefito ’i mo’oni tu’unga ma’olunga, ‘o ‘ikai ko ha ngaahi fakahinohino mavahe pe ki he sitepu kotoa, ko ia ‘oku fili ‘e he kautaha tokoni takitaha ha ngaahi ngaue ‘oku ‘uhingamālie ‘oku fe’unga mo hono lahi, taumu’a mo ‘ene ngaahi ngaue.

‘Oku tokoni ‘a e ngaahi tu’unga ni ke kei hoko atu ai ‘a e ngaahi kautaha tokoni ko e ngaahi kautaha tokoni, ngaue ‘o fakatatau ki he lao, pea kenau taliui mo fai fatongia ‘i ha founga ‘oku fatongia. ‘Oku nau poupou’i foki ‘a e falala ‘a e kakai, ko ia ‘e lava ke hokohoko atu ‘a e ma’u ‘e ha kautaha tokoni ha poupou ki he ngāue lelei. Ko e ni’ihi he ngaahi kautaha tokoni fakalotu ‘oku nau a’usia ha ngaahi tu’unga pau ‘oku ‘ikai fiema’u ke nau muimui ki he ngaahi tu’unga mo’ui ko’eni.

‘Oku ‘i ai ‘a e Ngaahi Tu’unga fakahinohino ki he Pule ‘e ono.

Tu’unga fakahinohino Pule 1 ‘oku fiema’u ke hoko ‘a e kautaha tokoni’ ko ha kautaha ‘oku ‘ikai ngāue ki ha tupu fakapa‘anga, pea ke fakahoko ‘a ‘ene taumu‘a ko hono fai ‘o e ngāue tokoni ki he kakai. ‘Oku kau ai ‘a e ako, lotu, tokoni ki he kakai ‘oku faingata‘a‘ia, pe malu‘i ‘a e ‘ātakai.

Ke a’usia ‘a e tu’unga ko ‘eni’, ’oku fiema’u ke fakahaa’i mahino ‘e he kautaha tokoni ‘a ‘ene taumu’a ‘i he’ene tohi pule, ‘a ia ‘e lava ke toe ui ko ha konisitutone, ngaahi tu’utu’uni fakatata pe tohi falala’anga. ‘Oku totonu foki ke ne ngaue ’o fakatatau ki hono taumu’a ‘i he ‘aho ki he ‘aho pea ‘ai ke faingofua ki he kakai ke nau ma’u ‘a e taumu’a ko ia, hangē ko’eni, ‘i he uepisaiti ‘a e kautaha tokoni, pe mitia fakasosiale, pe ‘aki hono pulusi ‘a e tohi pule ‘i he ACNC Charity Register.

Tu’unga Fkahinohino Pule 2 ‘oku fekau’aki mo e taliui ki he kau memipa.

Kapau ‘oku ‘iai ha kau memipa ’a ha kautaha tokoni, kuo pau ke ne fai ha ngaahi sitepu ‘oku ‘uhingamalie ke ‘oange ki he kau memipa ha ngaahi faingamalie mo’oni ke nau ‘eke ha ngaahi fehu’i, fakaha ha ngaahi hoha’a, pea nofo ‘ilo’i lelei ki he founga ‘oku pule’i mo fakalelei ai ‘a e kautaha tokoni’. ‘E lava ke kau heni ha fakataha fakata’u ’e lava ke fai ai ’e he

kau memipa ha ngaahi fehu'i pe fili 'i ha ngaahi me'a mahu'inga. 'Oku toe 'uhinga foki ia ki hono vahevahe atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo e ngaahi ngaue mo e pa'anga, pea ke 'i ai ha ngaahi founga ma'olunga mo mahino ke lava ai e kau memipa 'o fakaha 'enau hoha'a fekau'aki mo e founga 'oku pule'i ai 'a e kautaha tokoni, pea mo hono fili 'o e kau memipa 'o e poate pe komiiti.

Ko e Tu'unga Fakahinohino Pule 3 'oku fiema'u ke muimui ki he ngaahi lao 'a 'Aositelelia.

Kuo pau ke 'oua na'a kau ha kautaha tokoni 'i ha ngaahi hia mamafa pe ngaahi maumau lao sivile lalahi. 'E lava ke fakasi'isi'i 'a e fakatu'utamaki 'o e ngaahi palopalema 'aki hono 'ilo'i 'a e ngaahi lao tefito 'oku ngaue'aki ki he ngaue 'a e kautaha tokoni, malu'i 'a e pa'anga mo e koloa 'a e kautaha tokoni, pea mo hono ngaue'aki ha lisi faingofua ke fakapapau'i 'oku fakahoko 'a e ngaahi fatongia fakalao. 'Oku tokanga 'a e ACNC ki he ngaahi palopalema mamafa 'e lava ke ne maumau'i 'a e falala 'a e kakai, hange ko e kaiha'a pa'anga, pe fakafufū pa'anga maumau, ko ia 'oku mahu'inga ke mahino 'a e ngaahi fatongia.

Ko e Tu'unga Fakahinohino Pule 4 'oku fekau'aki ia mo hono fakapapau'i 'oku taau 'a e kau memipa 'o e poate- 'a ia 'oku ui 'e he ACNC ko e 'Kakai fua Fatongia' – 'oku taau mo fe'unga ki honau ngaahi fatongia.

Ko e kakai 'eni 'i he komiti pule 'oku nau vahevahe 'a e fatongia ke fakalele totonu 'a e ngāue 'ofa. 'Oku fiema'u ke fakapapau'i 'e ha kautaha tokoni 'oku faka'atā 'a e kakai 'i he 'ene poate ke nau fakalele ha kautaha tokoni. Ke fai 'eni, 'oku totonu ke vakai'i 'e he kautaha tokoni ha ongo lisi Fakapule'anga- koe taha mei he ASIC, ko ha sino tau'ataina 'a e pule'anga 'Aositēlelia, pea mo e taha mei he ACNC- 'oku fakahaa'i ai 'a e kakai 'oku 'ikai ngofua ke nau pule'i ha kautaha tokoni pe kautaha pe pisinisi. 'Oku ui 'eni ko e ngaahi lesisitako eni' ko e "lesisita 'o ha tokotaha 'oku 'ikai ke taau ma'ae lakanga/fatongia'.

'Oku totonu foki ke kole 'e he kautaha tokoni ki he ngaahi memipa takitaha 'o e poate ke ne fakamo'oni hingoa 'i ha foomu 'o fakaha 'oku 'ikai ke nau ta'efe'unga. Kapau 'e 'ilo kimui ange 'oku 'ikai taau ha mēmipa

'o e poate', kuo pau ke fai 'e he kautaha tokoni ha ngaahi me'a ke to'o 'a e tokotaha ko ia mei he fatongia'.

Ko e Tu'unga Fkahinohino Pule 5 'oku fiema'u ai ke mahino ki he Kakai Fatongia mo muimui ki he ngaahi fatongia mahu'inga.

'Oku kau heni 'a e ngāue 'i he tokanga mo e fai'osikiavelenga, ngaue faitotonu mo e totonu ki he lelei taha 'o e kautaha tokoni, faka'ehi'ehi mei hono ngāue hala'aki 'o e tu'unga pe fakamatala, fakahā 'a e ngaahi fepakipaki 'o e ngaahi fiema'u, pule'i fakapotopoto 'a e pa'anga 'a e kautaha tokoni mo fakapapau'i 'oku 'ikai ke hokohoko atu 'a e ngaue 'a e kautaha 'ofa kapau 'e 'ikai ke ne lava 'o totongi.

'Oku fakahaa'i e he ngaahi fatongia ni 'a e angatonu tefito'i mo'oni moe fakakaukau lelei anga-maheni. Ke 'ausia 'a e tu'unga mo'ui ko 'eni, 'e lava ke 'oatu 'e ha kautaha tokoni ha

fakahinohino pe ako ki hono kau memipa ‘o e poate, fakahoko ‘a e ngaahi fatongia’ ‘i he ngaahi tohi fakanofo pe ‘i ha tohi fakamo’oni ‘a e poate, fakalotolahi’i ‘a e ngaahi to’onga lelei ‘i he fakataha, pea fa’u ha ngaahi founga faingofua ki hono pule’i ‘o e ngaahi me’a fakapa’anga mo hono fakalelei’i ‘o e ngaahi fepaki ‘o e ngaahi lelei fakafo’ituitui. ‘Oku toe ‘uhinga foki ia ki hono fakahoko ha ngaue kapau ‘oku ‘ikai muimui ha taha ki he ‘ene ngaahi fatongia.

Ko e Tu’unga Fakahinohino Pule 6 ’oku fekau’aki ia mo e Polokalama Fakalelei Fakafonua (National Redress Scheme) - ko ha polokalama ‘a e pule’anga ‘Aositelelia na’e fokotu’u hili ‘a e Royal Commission ki he ngaahi tali ‘a e ngaahi kautaha fakalavea fakasekisuale ‘o e fonua.’Oku ne tu’uaki ha tokoni mo ha fakafiemālie ki he kakai na’a nau a’usia ‘a e fakalavea fakasekisuale ‘I he ’enau kei fanau ‘i loto ‘i ha kautaha pe fa’unga fakakautaha.

Kapau ‘oku fakaʻilongaʻi ha kautaha tokoni, pe ‘oku ngalingali ‘e fakaʻilongaʻi ia ‘i Polokalama Fakafonua ki hono ‘Oatu ‘o e Totongi Fakalelei hangee ko ha kautaha naʻe kau pe fekauʻaki mo e ngaohikovi fakasekisuale ki he fanau ‘i ha kautaha, kuo pau ke fai ‘e he kautaha tokoni ‘a e ngaahi sitepu totonu mo feʻunga ke hoko ko ha kautaha taʻe-fakapuleʻanga, pea ‘oku faʻa fiemaʻu ke fakahoko eni ‘i loto ‘i he māhina ‘e ono. Kuo pau ke fengāue’aki ‘a e kautaha tokoni mo ha ngaahi kole pē mei he Scheme pea nofo pe ai pē ‘i he polokalama ko ia hili ‘ene kau ki ai. ’Oku faka taumu’a ‘a e tu’unga ko ‘eni ke tauhi ‘a e falala mo e loto-fakalala ‘a e kakai ki he vahenga ngaue ‘o e ngaahi kautaha tokoni.

Ngaahi tō’onga fakapule’anga ‘aonga mo fakalele lelei.

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi to’onga ’aonga ’e lava ke ne ’ai ke faingofua ange ‘a e pule lelei ‘i he ‘aho ki he ‘aho.

Ko ha kamata ’anga lelei ke fakapapau’i ’oku fakafo’ou ma’u pe ’a e tohi pule’i ‘o e kautaha tokoni, pea ‘oku ‘atā ke sio ki ai ‘i he ACNC Charity Register.

‘Oku toe mahuʻinga foki ke fakapapauʻi ‘oku tali-fatongia ‘a e kautaha tokoni ‘i heʻene ngaahi ngāue mo e founga ‘oku fakalele ai. ‘Oku kau heni ‘a hono lekooti ‘a e miniti ‘o e ngaahi fakataha, hoko ‘o mā’ala’ala mo fakahā mahino ‘a e ngaahi me’a fakapa’anga pea mo e fetu’utaki fakahangatonu mo fakaava mo e kau memipa.

‘E lava ke ta’ofi ‘e he ngaahi founga pule’i loto ngaue faingofua ‘a e ngaahi palopalema kimu’a pea hoko ia, hange ko e ngaahi tu’utu’uni ki he founga ‘e lava ai ‘o faka’aonga’i ‘a e ngaahi ‘akauni pangike ‘o e kautaha tokoni, pea mo e founga hono faka’aonga’i ‘o e pa’anga.

Faka’osi, ko hono tuku atu ma’u pe ‘o e ngaahi ako mo e fakalakalaka ki he kau memipa ‘o e poate, ‘oku tokoni ia ke nau ma’u ‘a e loto-falala ‘i hono fakahoko honau ngaahi fatongia, tautefito ki hono pule’i ‘o e ngaahi me’a fakapa’anga mo hono puleʻi ‘o e ngaahi fetōkehekehe ‘o e ngaahi lelei fakafoʻituitui.